

Перспективним вважаємо інвентаризацію синтаксису української мови, пошук інваріантів синтаксичних моделей, вивчення семантичної організації складного речення, встановлення типології тощо.

Список використаної літератури

1. Антипович Т. Помирана: роман. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. 224 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник, 3-тє вид. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 464 с.
3. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
4. Мельничук О. С. Розвиток структури слов'янського речення: монографія. Київ: Наукова думка, 1966. 324 с.
5. Шутьжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник. Вид. 2-ге, доп. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 408 с.

Романцук Ангеліна

студентка другого курсу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Йолкіна Лариса

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В БОРОТЬБІ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ (НА МАТЕРІАЛІ НОВЕЛИ Ю. ЛИПИ «КАМ'ЯНЕЦЬ СТОЛИЧНИЙ»)

Інтелігенція впливає на політичне становище своєї країни. Вивчаючи історію України та шляхи формування її державності, мусимо констатувати, що роль інтелігенції в цьому процесі першорядна. Це доводить у своєму доробку і Юрій Липа, який достеменно «знав призначення України» [2, с. 350]. Покоління

митця вважало своєю місією формування українського духу. Безвідносно до виду діяльності, як свідчить Марта Липа-Гуменецька (молодша донька письменника), ідею державотворення він розглядав як особисту інтенцію, а її реалізацію – як виконання власної життєвої місії [1, с. 67]. Своєю творчістю він репрезентував канон національної літератури того гатунку, яка, за словами В. Державина: «формує націю духово, тривало позначаючись на її ментальності». Про це свідчать і найважливіші публіцистичні твори Ю. Липи такі, як: «Призначення України» (1938 р.), «Чорноморська доктрина» (1940 р.), «Розподіл Росії» (1941 р.) [2, с. 5].

Юрій Липа зазначав, що українська інтелігенція розкривала народові національні ідеї, а той намагався їх реалізувати. У часи боротьби за незалежність 1917–1921 рр. її роль посилилася. На думку митця, тогочасна українська інтелігенція мала великий потенціал для розвитку української культури та науки, але вона також зобов'язана підтримувати боротьбу за незалежність України [4].

Письменник показав роль інтелігенції в державотворенні й у новелі «Кам'янець столичний».

У творі розкрито кілька типів інтелігенції, яка опинилася в Кам'янці в найскладніший момент, коли вирішувалась доля України в боях армії С. Петлюри з більшовиками. Розкриваючи ці образи можемо побачити розшарування поглядів на життя та громадянської позиції цієї частини українства.

Один з героїв Павло Моначевський – ботанік, асистент систематики рослин, зберігає максимальний спокій у ситуації військового стану. Саме його життя автор описує за допомогою жовто-брунатного кольору, що символізує рівновагу. Навіть про смерть розмірковує без зайвих емоцій: «Не так-то весело буде вмирати, – кинувши оком в ніч, подумав розважливо ботанік» [3, с. 220]. Він не перестає бачити своє призначення в розвитку науки.

Друг Моначевського Іван Парфан – кістлявий високий блондин, якого показано як «блідю постать із вічно слабо обрисованою усмішкою на блідох великих устах і здивованою зморшкою на високім, чистім чолі» [3, с. 217], має дещо іншу життєву позицію. Колись Парфан був знаним ученим, зробив досить вагомі відкриття, навіть за мотивами одного з них отримав прізвисько Льонгіпедія. Він воював, але захворів на тиф і був змушений залишити військо. Перед читачем постає людина з чіткою громадянською позицією, яка готова покласти своє життя за Вітчизну, незважаючи ні на що.

І зовнішньо, і ставленням до свого громадянського обов'язку протиставляється Івану Парфану філолог Масник. Це великий, червоний, дебелий чоловік, який одразу наповнив галасом цілу низьку кімнатку. Він не хоче боротися за незалежність своєї держави, бо на першому місці тримає свої матеріальні потреби і комфорт. Коли він дізнається, що Кам'янець у кліщах більшовиків, що місто оточили, то починає істерити. Між Масником та Льонгіпедією розгорається світоглядний конфлікт: загинути за незалежність своєї держави, чи займатися під час війни тим, чим і до неї (культурою)?

Є у творі й персонажі, які проявляють яскраві емоції, але є значимими постатями в долі України. Так, інженер з радіотелеграфу – огрядний, високий, згорблений, який присідав, здавалося, наче кінь на задні ноги; тримав зовнішній спокій, але був спопелілий внутрішньо. Він мав критичне мислення, широкий світогляд, намагався прорахувати стратегію на декілька десятиліть уперед і не поспішав з тим, щоб усвідомлювати Кам'янець столицею.

Дідок-історик – професор історії, сивий, званий Скитом завдяки дивній будові голови. Більшовики вбили його сина. Він спокійно ставився до того, що покладе життя в боях за Україну. Цей герой уособлює вміння приймати ситуацію такою, яка вона є.

Отже, Юрій Липа у своїх геополітичних, публіцистичних працях формує образ інтелігенції, яка має докласти максимум зусиль до державотворення. У новелі «Кам'янець столичний» ця частина українства

представлена різними типами. Тут постають представники різних наук: історик, філолог, ботанік, іхтіолог тощо. Різним є не лише їхній фах, але й погляди на своє призначення. Не зважаючи на те, що всі вони прагнуть незалежності України від більшовиків, та не всі готові покласти за це своє життя. Завдяки психологізації цих постатей автору вдалося продемонструвати яскраві картини історичних реалій часів Директорії.

Список використаної літератури

1. Блонарович А. Спомини про нашого письменника Юрія Липу // Літопис Бойківщини. – Торонто, 1974. № 1/20. С. 4–7.
2. Державин В. Вступне слово // Антологія української поезії. Лондон : Вид-во СУМ у Великій Британії, 1957. С. 2–7.
3. Липа Ю. Кам'янець столичний // Збірка українських новель. Нью-Йорк : НТШ, 1955. С. 212–230.
4. Липа Ю. Українська раса. Diasporiana. [Електронний ресурс] <https://diasporiana.org.ua/ideologiya/lypa-yu-ukrayinska-rasa/> (дата звернення: 25.03.2023)

Самойленко Валерія

студентка магістратури факультету української філології Криворізького державного педагогічного університету.

СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНИХ КЛІШЕ В РЕГІОНАЛЬНИХ МАС-МЕДІА

Сучасний рівень розвитку мовознавства виявляє тенденцію до детального висвітлення лінгвальної й соціальної природи мовних явищ, а також вивчення питань їх функціонування в контексті дослідження сталих виразів, серед яких чільне місце посідають кліше.